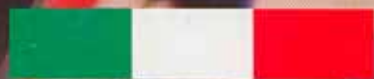

de smaak van

Italië

Hét magazine over lifestyle, reizen & gastronomie

WIN EEN REIS NAAR FERRARA!

De Palio:

gevecht om eer en aanzien
in spectaculaire paardenrace

De middeleeuwse geheimen
van Santo Stefano

Reisreportage
Emilia Romagna

Win kaarten voor de film
Anche Libero Va Bene!

Maak kans op het boek
Dante's Val

Verder:

**Vooruitblik op hét
Italië-evenement 2007**

Alles over Olijfolie

Getest: Lambrusco wijnen

Mijn Huis in Veneto

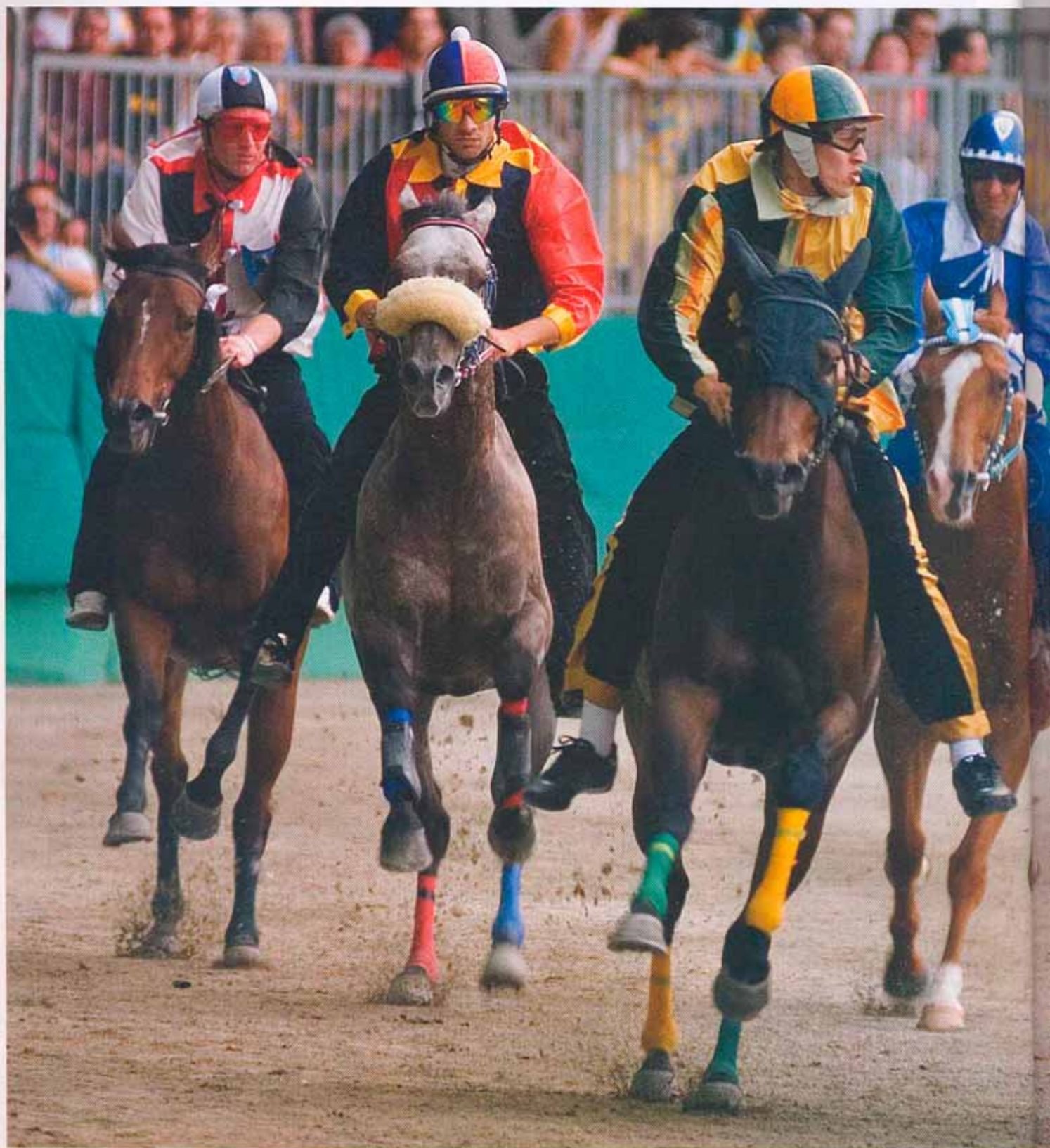
VIJFDE JAARGANG • EDITIE 2 • 2007 € 4,95
WWW.DESMAAKVANITALIE.NL

8 710206 210784

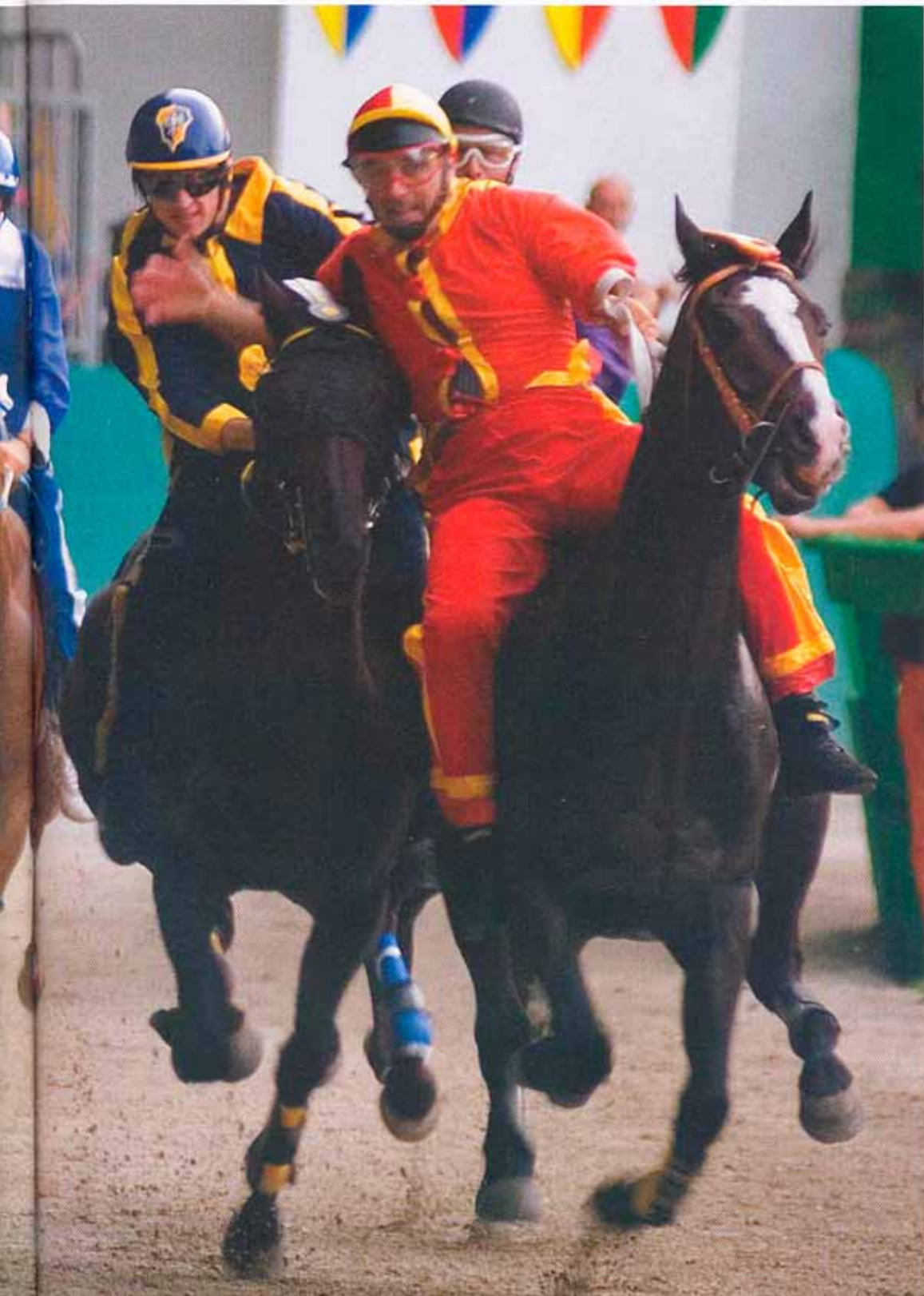
00207 >

PORTACI

Tekst: Marco Bosmans Fotografie: Rob van der Veit

IL PALIO!

Het land smelt in de wateren, geeft het vorm en bepaalt de richting van zijn stromen. Een allesomvattend ontwerp, begrensd door gouden horizonnen. De brochure van de VVV laat zich lezen als een tweede act in een opera van Verdi. Het inspireert en nodigt uit, zoals geschreven staat op pagina twee: Welkom in Ferrara!

Vandaag worden in iedere wijk de paarden, ezels en jockeys gezegend door een priester. Een curieuze ervaring

Het bezoek aan de prachtige, gelijknamige provincie in de regio Emilia Romagna is een langgekoesterde wens: Ferrara zien en de Palio beleven. Het vaandel van de stad, want dat betekent palio, is al vele eeuwen een bron van strijd en traditie. In mei loopt de hele stad uit voor 'een paar paarden die in twee minuten drie rondjes rennen'. Het moet gezegd: vertaal deze uitleg niet in het Italiaans, want u zult Ferrara niet levend verlaten! De Palio is voor de Ferraresi de ultieme vorm van cultuurgoed; de paarden zijn heilig, de winnaar is koning. Voor een jaar. Volgend jaar kronen ze een nieuwe koning. De geschiedenis van de Palio voert terug tot 1259. Dan is er voor het eerst sprake van een paardenwedstrijd. Twintig jaar later worden de wedstrijd, het verslag en de winnaar ook daadwerkelijk vastgelegd. 1279 geldt dan ook als het jaar van de eerste officiële Palio van Ferrara. Het werd gezien als het symbool van een glorieuze en fascinerende Renaissance. Sinds die tijd zijn de rituelen en regels nauwelijks veranderd. Ook de viering in de stad is hetzelfde gebleven.

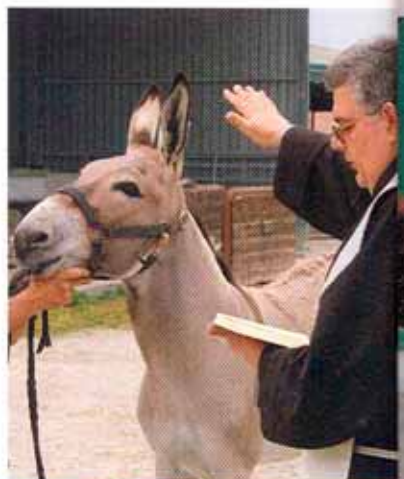
Het is een maand vol feesten, parades en wedstrijden tussen de acht stadswijken. En dat alles om het waardevolle kleeid van San Giorgio, patroon van Ferrara, toegekend te krijgen. Begin mei paraderen de figuranten in originele kostuums door de straten van het centrum en worden er door vlaggendragers wedstrijden gehouden op de Piazza del Municipio. Uiteindelijk strijden de ruiters met hun paarden op de Piazza Ariostea voor de enige overwinning die echt telt.

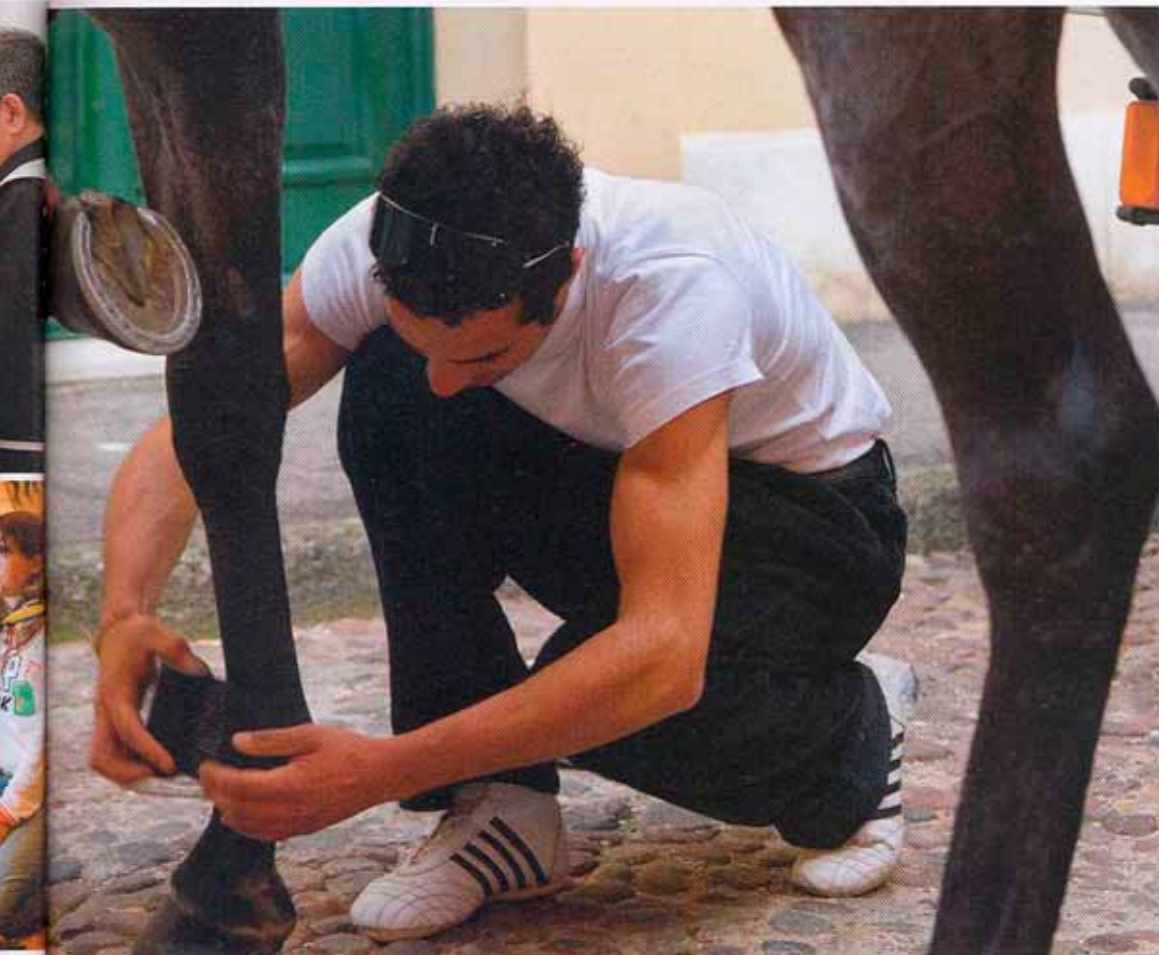
Kasteel Estense

Terwijl op de Piazza Ariostea voorbereidingen worden getroffen voor de grote wedstrijd, maken wij kennis met de stad. Als we de Unesco mogen geloven, verdient Ferrara alle aandacht. Het oude stadscentrum staat sinds 1995 op de lijst van het werelderfgoed, waarmee de zorg voor de geschiedenis is gewaarborgd. "Het is één van de mooiste steden uit de Renaissance," vertelt onze gids Alberto Donadoni. "Dat heeft alles te maken met de familie Este, in die tijd één van de hoofdrolspelers van de

Italiaanse Renaissance. Kasteel Estense is daarvan het mooiste voorbeeld. Het is dan ook de grote toeristentrekker van Ferrara. Zien?"

Dat het kasteel niet het enige pronkjuweel van de stad is, blijkt onderweg. De wandeling over de Corso Porta Mare en Corso Ercole I d'Este voert langs prachtige paleizen die in een fantastische staat verkeren. Het kasteel ligt in het hart van Ferrara en is nog steeds hét symbool van de stad; sterk en geraffineerd. Donadoni: "Eind 14de eeuw werd het kasteel gebouwd als vestingwerk om de familie Este te beschermen na een volksofstand. Alleen aan de onderkant zie je de middeleeuwse oorsprong terug. Boven is veel verbouwd. De familie vond het wel een mooi onderkomen en bleef er wonen. Het is de laatste jaren ingrijpend gerestaureerd en wij vinden dat de betoverende kasteelsfeer weer terug is. Als je naar binnen gaat, komt de geschiedenis weer een beetje tot leven." De sporen van de geschiedenis maken van Ferrara een prachtig openluchtmuseum. Zeker in deze periode, ►

De Palio van Ferrara is de oudste Palio ter wereld en werd voor het eerst gereden in 1259.

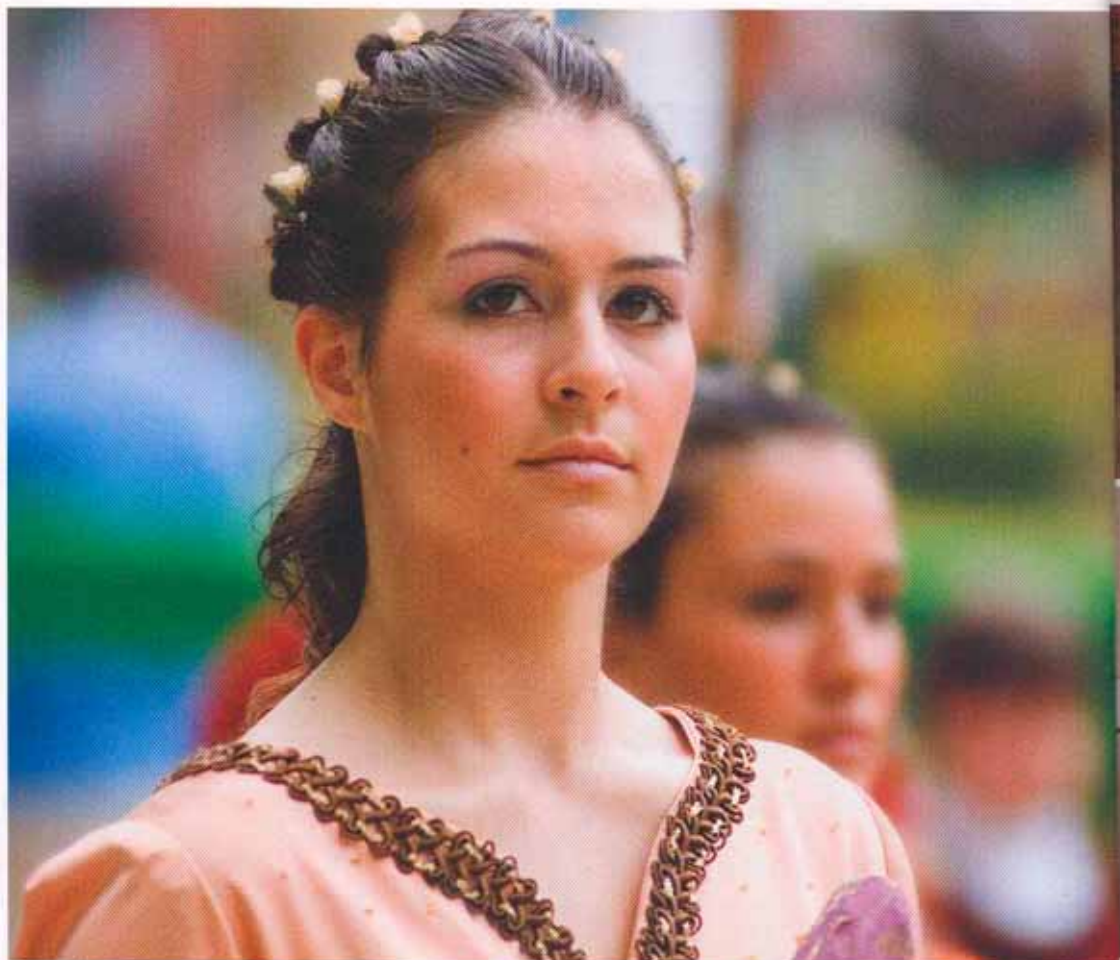
De Palio van Ferrara is een feestelijke race. Dit in tegenstelling tot de andere palii die gereden worden in een oorlogssfeer, waarbij de ridders een symbolisch gevecht met lansen aangaan.

In 1287 is door het bestuur van Ferrara bepaald dat de Palio tweemaal per jaar zou worden gereden. Op 23 april, als eerbetoon aan St. Joris, de beschermheilige van Ferrara en op 15 augustus (Ferragosto) als eerbetoon aan de Heilige Maagd. Tegenwoordig wordt de wedstrijd nog maar een keer per jaar gereden en wel op de laatste zondag in mei. Deels uit eerbetoon aan San Giorgio (St. Joris), maar bovenal als herinnering aan de legendarische Palio van 1471 toen de plaatselijke Edelman Borso officieel hertog van Ferrara werd.

De race wordt gehouden onder toezicht oog van het bestuur en van de stad en is in dat opzicht een beetje te vergelijken met de spelen in de Romeinse arena's die werden gehouden onder het toezicht van de keizer of de prefect.

De prijs die te verdienen valt is 'de Palio': een beschilderd of geborduurd doek. De winnende wijk (contrada) mag het doek in zijn bezit houden tot aan de volgende race. Tijdens de Palio (maar ook tijdens de voorbereidingen) staan de contrade elkaar bijna naar het leven. Het is een strijd waar één ding telt: de eer en niets anders dan de eer.

Het siddert in de stad, de palio doet het bloed sneller stromen

als de straten zijn versierd met vlaggen en banieren. Het siddert in de stad, de Palio doet het bloed sneller stromen. "Het is ook veel drukker dan anders," vertelt Donadoni. "Iedereen is op straat te vinden en de Palio trekt natuurlijk ook veel toeristen." Meer dan die in Siena? Donadoni staakt de pas en zoekt naar de juiste woorden. "Siena is anders. Siena is heel anders. De Palio van Siena is veel commerciëler. Als je ziet hoeveel geld daar omgaat, dat is enorm. Iedereen heeft het altijd over Siena maar onze Palio is de oudste in de wereld en is in de afgelopen jaren nooit veranderd. Het gaat nog steeds om het plezier." In een hogere versnelling wordt de pas vervolgd. Het lijkt een gevoelig punt en 'die andere stad' laten we verder maar even rusten. Een terras aan het Piazza Trento Trieste biedt de gelegenheid de mond te spoelen en Ferrara en haar tradities eens nader te beschouwen.

Lichaam en geest

De Palio van Ferrara werd oorspronkelijk twee keer per jaar georganiseerd: op 23 april voor San Giorgio (Sint Joris,

de patroon van de stad) en op 15 augustus voor de kerk. De hoofdprijs was het kleed van de patroon en de nummers twee en drie kregen respectievelijk een haan en een salami. Sinds 1471 is de locatie gewijzigd en wordt de race ook nog maar een keer per jaar gehouden, op de laatste zondag in mei. Het is nog steeds een eerbetoon aan San Giorgio maar de datum herinnert aan Borso d'Este die in dat jaar hertog van Ferrara werd. De strijd gaat tussen acht wijken in Ferrara, die allemaal hun eigen kleur en vlag dragen: San Benedetto (wit-lichtblauw), Santa Maria in Vado (geel-violet), San Paolo (zwart-wit), Santo Spirito (geel-groen), San Giacomo (geel-blauw), San Giorgio (geel-rood), San Giovanni (rood-blauw) and San Luca (rood-groen). Alberto Donadoni neemt ons vanavond mee naar Santo Spirito, waar we getuigen mogen zijn van belangrijke Palio tradities. Vandaag worden in iedere wijk de paarden, ezels en jockeys gezegend door een priester. Een curieuze ervaring. Ook in de kerk wordt tijdens een speciale ►

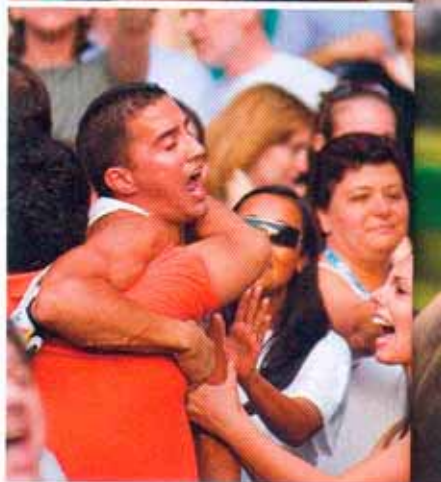
De spanning is bijna meetbaar. Hier komt een jaar van voorbereiden en verheugen tot een climax

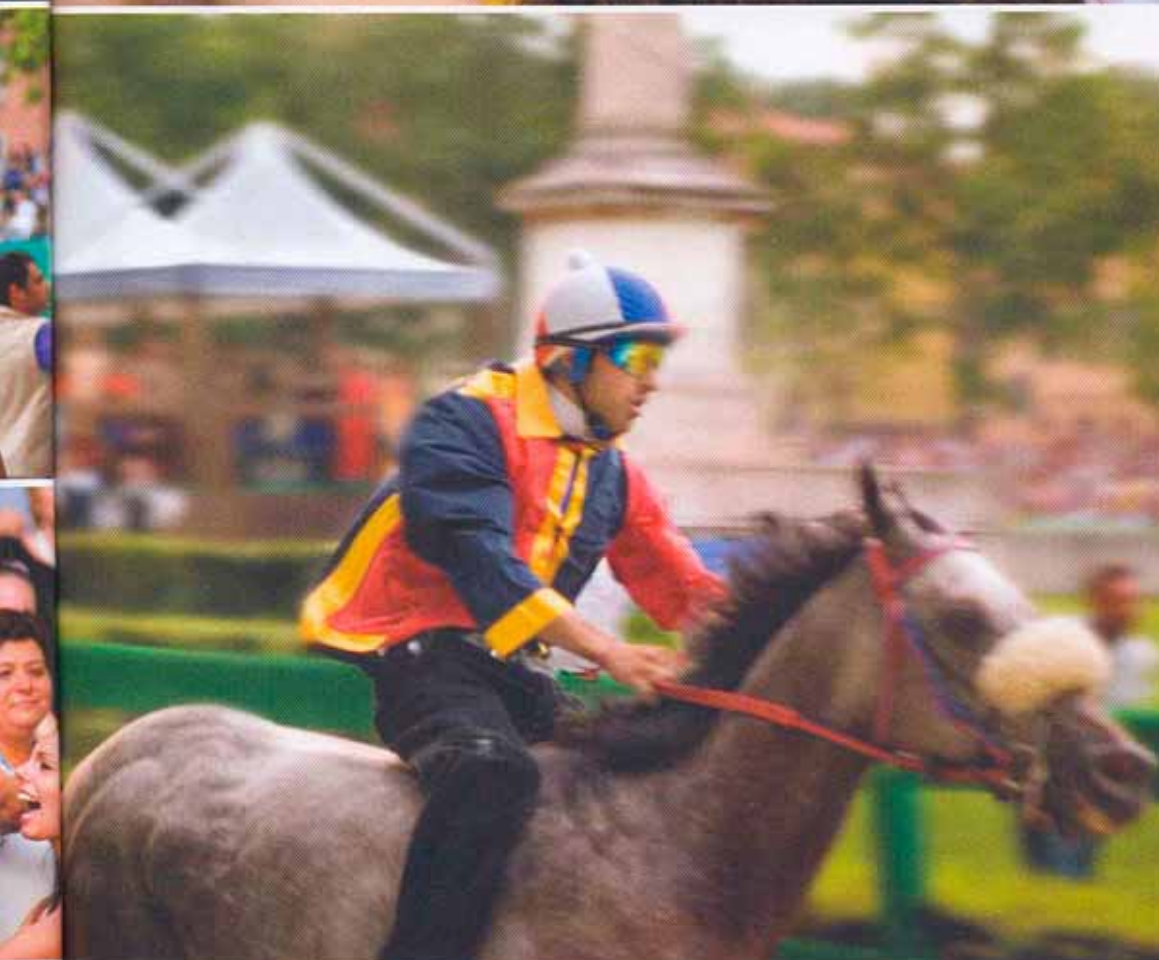
mis het Onze Vader gebeden voor wat extra pk. Gelukkig worden ook de gezondheid van de concurrent en de vrede van de wedstrijd in het gebed betrokken. Het is de Ferraresi ernst en daarvan getuigt een volle kerk. Na de mis volgt de dis. De hele wijk schuift aan lange tafels en er wordt volop gegeten, gedronken en gefeest. De jockey – die nu al een podiumplaats verdient – krijgt het volste bord en de mooiste wijn. Hij moet de wijk aan de overwinning helpen. Er worden speeches gehouden en de aanhang scandeert onophoudelijk: "Portaci il Palio!" (Breng ons het vaandel.) Santo Spirito knijpt 'de verlosser' in de wangen, kust op het hoofd, steekt een hart onder de riem en gaat vredig slapen. Morgen is de grote dag.

"Niemand slaapt de dag voor de Palio." Donadoni vertelt het met een lach. "Er wordt heel lang gefeest, je hebt het zelf gezien, en iedereen zit vol adrenaline. Of alcohol, dat kan natuurlijk ook." Het is in ieder geval vroeg dag deze zondag. Heel Ferrara is op de been. Als ware het

een bedevaart, haast iedereen zich naar de Piazza Ariostea. We kloppen 10 over 8 en begrijpen dat de eerste fanatiekelingen zich hier gisteren al langs de baan hebben genesteld. Ach ja, als je de nacht toch overslaat. Voor genodigden zijn aparte tribunes gebouwd en voor hen met een iets dikkere portemonnee of hoger aanzien, of leden van de palio-organisatie is er een podium gebouwd in de binnenring. Wij voegen ons tussen de burgerij en weten met een paar sterke schouders een goed uitzicht te veroveren. Een uitzicht op Italië in optima forma. Wat volgt is in woord en beeld nauwelijks te vangen. Ferrara toont zich van haar mooiste kant tijdens een twee uur durende optocht van meer dan tweeduizend Ferraresi in traditionele Renaissance kostuums. Vrouwen, mannen en kinderen 'herleven' de geschiedenis in de mooiste uitdossingen die de paar Nederlanders in het publiek wellicht doen denken aan het boek Kruistocht in Spijkerbroek van Thea Beckman. Muziek uit een authentiek instrument en vaandelzwaaiers zorgen voor extra sfeer.

De pracht en praal voorbij, is de tijd gekomen voor de wedstrijden: hardlopen voor mannen en vrouwen, ezeltje rijden – wat zeer hilarisch is omdat de dieren volkomen hun eigen weg gaan – en uiteindelijk de daadwerkelijke Palio. De spanning is bijna meetbaar. Hier komt een jaar van voorbereiden en verheugen tot een climax. Door de spanning en het uitgelaten publiek duurt het erg lang de paarden aan de start op één lijn te krijgen. Een aantal valse starts maakt het er niet makkelijker op. Maar zodra de start uiteindelijk geldig is, ontstaat een ware explosie van geluid. De paarden stuiven, jockeys duwen en trekken, een uitzinnig publiek joelt. Rennen, duwen en joelen voor je leven! Het maakt niet uit *hoe* je wint, *als* je maar wint. Het zijn de twee belangrijkste minuten van het jaar. Twee minuten die bepalen hoe de verhoudingen in de stad het komende jaar liggen. Twee minuten die een nieuwe koning maken. En de koning gaat op de schouders en brengt het vaandel naar zijn wijk. De koning is dood, leve de nieuwe koning! Leve de Palio! ◀

De Palio wordt sinds het begin, in 1259, gereden met acht contrade:

San Benedetto: Vaandel met blauw en wit en een diamant als symbool

San Giacomo: Vaandel met geel en blauw en een witte adelaar als symbool

San Giorgio: Vaandel met geel en rood en een veelkoppig monster als symbool

San Giovanni: Vaandel met rood en blauw en een geblindeerde lynx als symbool

San Luca: Vaandel met rood en groen en een hek als symbool

Santa Maria in Vado: Vaandel met geel en paars en een eenhoorn als symbool

San Paolo: Vaandel met zwart en wit en een adelaar op een wagenwiel als symbool

San Spirito: Vaandel met geel en groen en een granaatrode verleidster als symbool

Bezienswaardigheden

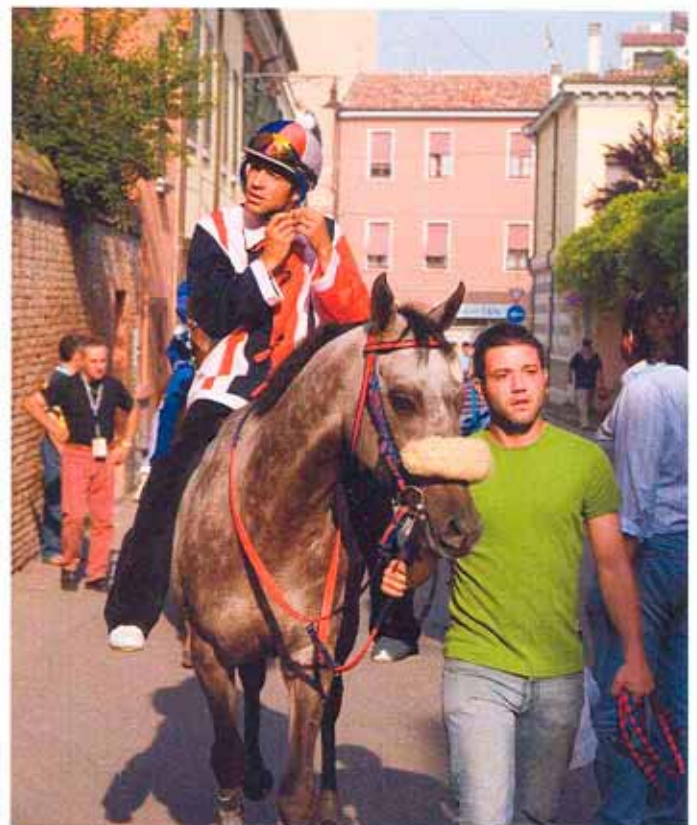
1 Kasteel Estense

Het kasteel werd, zoals eerder geschreven, gebouwd voor Nicolò d'Este II nadat hij zijn macht en veiligheid in gevaar zag komen door een gewelddadige volksofstand. Het was in het jaar 1385 dat de vesting een metamorfose onderging en veranderde in een schitterend kasteel. Allereerst voor het hof en later als vesting van de pontifex. De terrassen zijn voorzien van marmeren balustrades en er staan bomen met citrusvruchten. Ook is er een klein kapelletje, verrijkt met prachtige schilderingen. Nog altijd getuigt elke zaal van rijkdom, cultuur, complotten en diplomatische onderhandelingen tijdens de periode dat Ferrara een hoofdrolspeler was in Europa. Tip: beklim de Torre dei Leoni (122 treden) vanuit de Saletta dei Giochi op de eerste verdieping. Het uitzicht is indrukwekkend: vanaf het balkon, die het volledig overdekte dakterras omgeeft, kunt u de hele stad overzien.

Openingstijden: 9.30-17.30 (het loket sluit om 16.45) - maandag gesloten. **Entree:** € 6,00. Korting: € 5,00 (van 18 t/m 25 jaar). Toren: € 1,00. Gratis t/m 11 jaar.

2 Kathedraal

Aan het uiterlijk van de Kathedraal, waarvan de bouw is gestart in de twaalfde eeuw, is de geschiedenis van de stad min of meer af te lezen. Het grandioze vooraanzicht van de zeer bijzondere, driepuntige constructie is begonnen in Romaanse stijl en voltooid in de Gotische stijl. Langs de zuidelijke kant van de Dom, die op het oude marktplein uitkijkt, bevindt zich een portiek met winkeltjes die eindigt aan de voet van de indrukwekkende klokkentoren uit de Renaissance. Deze witroze marmeren toren wordt toegeschreven aan Leon

Battista Alberti. Deze toren is echter nooit helemaal afge-
maakt. Het binnenwerk is in de zeventiende eeuw compleet
vernieuwd.

Adres: Piazza della Cattedrale. **Openingstijden:** 7.30-12.00
uur en 15.00-18.30 uur. Zon- en feestdagen: 7.30-12.30 uur en
15.30-19.30 uur. De toegang is gratis.

3 Kerk van San Giorgio

Het gaat hier om het oudste gebouw van de stad. Landgraaf Nicolò d'Este III gaf het aan de Olivetani monniken die hier tot op de dag van vandaag aanwezig zijn. Het hele complex werd aangepast aan de behoeften van de monniken. De voornaamste architect was Biagio Rossetti, aan wie de klokkentoren, bestaande uit vier parallellopipe van daksteen, te danken is. Links van de kerk bevindt zich de ingang naar de kloostergang. Bij de ingang van de klokkentoren bevindt zich het sobere graf van Cosmè Tura, hoofdschilder van de Officina Ferrarese.

Adres: Piazzale San Giorgio 29. **Openingstijden:** 7.00-12.00
uur en 15.00-18.30 uur. Zon- en feestdagen: 7.00-12.00 uur en
15.00-18.30 uur. De toegang is gratis.

4 Nationale Pinacothek

In de Palazzo dei Diamanti bevindt zich de Nationale Pinacothek. Hier zijn bekende kunstwerken te zien uit de dertiende tot en met de zeventiende eeuw. Bijzonder zijn de werken uit de vijftiende eeuw van kunstenaars uit Ferrara, zoals Cosmè Tura, Ercole de' Roberti en Francesco del Cossa, meesters van de bekende schildersschool 'Officina Ferrarese'. Meesterwerk hiervan is de fresco van de *Cycli der Maanden* in Palazzo

Schifanoia. De zestiende eeuw wordt vertegenwoordigd door kunstwerken van Bastianino en Garofano, meester van het classicisme. Raffaello, Giorgione en Tiziano zijn zeker van invloed op hem geweest maar desondanks bleef hij trouw aan de Ferrarese stijl.

Adres: Palazzo dei Diamanti; Corso Ercole I d'Este 21.

Openingstijden: 9.00-14.00 uur; zon- en feestdagen 9.00-13.00 uur. Elke do 9.00-19.00 uur – maandag gesloten.

Entree: € 4,00; Korting € 2,00 (van 18 t/m 25 jaar). Gratis: t/m 18 jaar en boven de 65 jaar.

5 Archeologisch museum

Het museum dat gevestigd is op de eerste etage van het Palazzo Costabili toont overblijfselen van de Etruskische havenstad Spina die floreerde van de derde tot de zesde eeuw voor Christus. Bijzonder is de grote collectie Griekse vazen en banketbenodigdheden. Ferrara onderhield lange tijd culturele banden met Griekenland. Er zijn ook werken van de beste ambachtsmannen uit die tijd maar naast de vele objecten van hoge waarde, zoals gouden diademen, zijn er ook vele die meer voor algemeen gebruik waren zoals borden, schaaltes, olieflesjes en dobbelstenen gemaakt van bot en steen. Ook is er Etruskisch werk te zien, vooral in brons, waaronder kandelaren.

Adres: Via XX settembre 124. **Openingstijden:** dinsdag - zondag 9.00 - 14.00 uur – maandag gesloten. Entree: € 4,00; Korting € 2,00 (van 18 t/m 25 jaar) Gratis: t/m 18 jaar en boven de 65 jaar. ◀

Hotels

Alberghi Duchessa Isabella*****

Via Palestro 70, 0039-0532-202121, www.duchessaisabella.it

Hotel Ferrara****

Largo Castello 36, 0039-0532-205048, www.hotelferrara.com

Bed & Breakfast

B&B Delizia Estense

Via Scandiana 5, 0039-0532-62827, www.deliziaestense.com

B&B Al Borgo della Pioppa

Via Pioppa 19, 0039-0328-5479689, www.borgodellapioppa.com

B&B I Casolari

Via Ricciarelli 195, 0039-0532-258526, www.icasolari.com

Agriturismo

Agriturismo Alla Cedrara

Via Aranova 104, 0039-0532-593033, www.allacedrara.it

Toeristische informatie

Castello Estense

0039-0532-299303

Folders en brochures op te vragen via www.ferrarainfo.nl

Info over het kustgebied en de Podelta www.parcodeldelta.com ◀

Agenda

Ferrara maart – april

- *Festival van de dans (Stagione di danza 2006-2007)*. Vanaf 28/10/2006 tot en met 03/04/2007. Voor meer info: www.teatrocomunaleferrara.it
- *Restauro 2007*. Kunstsalon en alles over de restauratie en conservering van cultureel erfgoed. Van 22/03/2007 tot en met 25/03/2007. Voor meer info: www.salonedelrestauro.info
- *Mercatino di prodotti biologici*. Markt met uitsluitend biologische producten. Iedere tweede zondag van de maand. In maart en april op 11/03/2007 en 08/04/2007. Voor meer info: sd2.provincia.fe.it/turismo/tea.nsf/G1homepage
- *Mesola – provincie Ferrara*. Fiera dell'asparago. Het Feest van de Asperges wordt gehouden van 24/04/2007 tot en met 01/05/2007. Voor meer info: 0039-0533 993358 (Ufficio Informazioni Turistiche Mesola).
- *Omaggio al Duca*. Voorbereidingen op de Palio die omlijst worden met allerlei festiviteiten. Van 18/03/2007 tot en met 01/05/2007. Voor meer info: www.paliodiferrara.it
- *Ferraramarathon*. Een internationale marathon die gelopen wordt op 11/03/2007. Voor meer info: www.vigaranomarathon.it
- *Mercatino dell'antiquariato e cose d'altri tempi*. Antiquarische- en vlooiemarkt. Ieder eerste weekend van de maand. In maart en april op 03/03/2007, 04/03/2007 en 31/03/2007, 01/04/2007. Voor meer info: sd2.provincia.fe.it/turismo/tea.nsf/G1homepage
- *Cento - provincie Ferrara*. Guercino nella sua pinacoteca. Tentoonstelling met de hoogtepunten uit het oeuvre van deze kunstenaar. Nog te bezoeken tot en met 29/04/2007. Voor meer info: www.comune.cento.fe.it

Win een bijzondere vakantie!

Met 4 personen naar de kust van Ferrara!

Prachtige luchten, een mooi polderlandschap en een zon die kleine dorpjes is een warm licht laat baden. Een korte beschrijving van het kustgebied Lidi di Comacchio in de Noord-Italiaanse regio Emilia Romagna, in de provincie Ferrara die het gebied nauwelijks recht doet. Wil u de schoonheid van Lidi di Comacchio zelf ontdekken? Doe dan mee aan de prijsvraag van de provincie Ferrara!

Lido di Volano, Lido delle Nazioni, Lido di Pomposa, Lido degli Scacchi, Lido degli Estensi en Lido di Spina vormen samen met Porto Garibaldi de Lidi di Comacchio. Iedere kustplek heeft zijn eigen kenmerken terwijl de prachtige zandstranden en natuur ze verbinden. Vanaf de kustplaatsen is de stad Ferrara goed bereikbaar. De mooie stranden, lange fietspaden en heerlijke keukens maken het gebied bovendien een ideale bestemming voor een vakantie met het hele gezin.

Comacchio ligt op een kleine afstand van de Adriatische Zee in het polderlandschap Valli di Comacchio. Het is een gebied van ruim 11.000 hectare met waterplassen, landruggen en zoutmeren die het resterende deel vormen van de immense lagunes die Comacchio tot honderd jaar geleden omringde.

Comacchio is van Romeinse oorsprong. Gedurende de Middeleeuwen was de stad zeer welvend door handel met het rijke Ravenna, de visvangst en de zoutwinning. Vanaf de 13de eeuw regeerde de familie Este over de stad. In het jaar 1500 kwam Comacchio toe aan de Kerkelijke Staat. Het historische centrum van de stad is gebouwd op dertien eilandjes die door bruggen met elkaar verbonden zijn. Ten zuiden van Comacchio liggen de resten van Etruskische stad Spina. Deze stad was in de vijfde en vierde eeuw voor Christus een van de belangrijkste havenplaatsen aan de Adriatische Zee.

De provincie Ferrara is een ideale bestemming voor een actieve vakantie met de fiets. Ferrara heeft namelijk het langste fietspad van Italië dat voert langs de mooiste plekken van de provincie.

De provincie Ferrara biedt lezers van *De Smaak van Italië* de mogelijkheid om het gebied zelf te ontdekken. Win een vakantie voor vier personen van een week. Surf naar www.parcodeldelta.com/SmaakVanItalie.php en doe mee!

Ferrara
terra e acqua